

HOZZÁSZÓLÁSOK

Juhász Balázs, az állatorvos tudományok doktora
(ÁKI Élettani Főosztálya, Budapest)

Azok a kezdeményezések, amelyek a kutatási lehetőségek megkönnyítését, kibővítését és azok eredményeinek gyorsabb átültetését a gyakorlatba szorgalmazták, a múltban sem voltak hiábavalóak. Ennek eredményeként jelentkezett az a mindinkább elmélyülő és szorosabbá váló kapcsolat, amely az MTA Agrártudományok Osztálya és a MÉM megfelelő főosztályai között kialakultak. Az Állattenyésztési Kutatóintézet kutatási munkájának minden területén is hamarosan jelentkezett e hasznos együttműködés hatása.

Jó volt ez a kapcsolat megteremtése, jelenlegi kiszélesítése a MÉM hatáskörébe tartozó tudományos intézetek számára, de előnyös lett az akadémiai kutatóintézetek munkájára nézve is. A tudományos kutatásban az Akadémia vezető, összefogó szerepe megerősödött, a MÉM kettős koordinálása, mind az elméleti kutatásban, mind pedig a tudományos gyakorlat vonatkozásában biztos talajra támaszkodott. E dicséretes együttműködés szellemében került megtervezésre az MSZMP IX. Kongresszusának és a Politikai Bizottságnak irányelvi alapján az V. ötéves terv állattenyésztést érintő tudományos kutatási programja. Már a IV. ötéves terv során — különösen annak második felében — az említett együttműködés eredményeképpen meggyorsult a különböző tudományos eredmények gyakorlatban való rendszeresebb és gyorsabb alkalmazása.

Az iránymutatások alapján készült, közösen megvitatott új tudományos elvek jobb, határozottabb kutatási programok tervezését tették lehetővé. Ez a munka különböző intézetekben az Akadémia irányításával, a MÉM különböző osztályainak vezetése alatt megindult. Az állattenyésztési és állategészségügyi kutatások is részesei voltak ennek a népgazdaságot átfogó programnak. Már a kutatómunka tervezése is úgy történt, hogy olyan témák kerültek előtérbe, amelyek a modern állattenyésztési gyakorlat igényeinek felbecsülésén alapultak. Így megoldásuk, ill. azokban történő bármilyen előrehaladás, közvetve vagy közvetlenül a nagyüzemi gyakorlatot érintette.

Valljuk be őszintén a probléma, amely a tudomány művelői előtt és a gyakorlat szakemberei előtt mind sürgetőbb módon felvetődik — vagyis a kutatás eredményeinek gyakorlati erővé való válása — rendkívül sokrétű folyamat.

A cél hangoztatása könnyű, de megvalósítása rendkívül nehéz, összetett, mind térben, mind időben, anyagban és személyek tekintetében. Minél mélyebben nyúlunk bele a modern kutatás útvesztőibe, — értem ezalatt az alkalmazott kutatásokat következőket kísérő és azokat minden tekintetben szükség-szerűen megelőző alapkutatásokat —, annál nehezebb a helyzet és hosszabb az idő a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának területén. Nem értek mindenben egyet azzal a felosztással, ill. annak erőltetett hangoztatásával, hogy vannak alap, alkalmazott és gyakorlati kutatások, de odaadó híve vagyok az egyetemes tudománynak, eltelve minden elismeréssel az előtt az eredmény előtt, amely újat és haladót állít az emberiség szolgálatába.

Ezeket az önkéntes felosztásokat csak olyannak tekintem, mint mikor a biokémiában didaktikai szempontból felosztjuk az anyagcserét szénhidrát-, zsír, fehérje-, és ásványianyagforgalomra, holott a szervezetben csak egy anyagforgalom van, az említettek csakis szorosan egymásba kapcsolódva alkotják az élő anyagot. A tudomány célja a megismerés, csak a térben és időben az egymásba szorosan kapcsolódó síkok jelentenek differenciálható különbségeket.

Az alkalmazás tekintetében gyakorlattól legtávolabb álló mélyen szántó elméleti kutatások vannak természetesen a legnehezebb helyzetben. Minél mélyebb, elvontabb, gyakran öncélúnak látszó egy elméleti kutatás, jellege szerint viszont közvetve talán annál jobban szolgálja a gyakorlatot. Ennek megítélése, de mindenekelőtt igazságos eldöntése az Akadémia megfelelő szakembereinek, bizottságainak megtisztelő feladata.

Örök igazságként áll a sokat idézett lenini tétel: „élenjáró elmélet nélkül nincs élenjáró gyakorlat” és most jön az ellentmondások ellentmondása — gyakran a legmélyebben szántó elméletből lesz a legforradalmibb gyakorlat, és ez áll az agrártudományokra is. A tudomány eredményeinek gyakorlati alkalmazása területén — véleményem szerint — az Akadémia ott tehet a legtöbbet, hogy ismerve a modern állattenyésztési gyakorlatot az elméleti kutatásokat oly módon vegye kezébe és irányítsa, hogy azok mindenképpen és mielőbb a gyakorlatot szolgálják.

Most pedig legyünk kritikusok és valljuk be őszintén, hogy mindeddig az állattenyésztési kutatás területén nem sokat tettünk a céltudatos, sikeres elméleti kutatások érdekében. Csak most az új ötéves tervben vettük programba az állattenyésztési alapkutatások felkarolását és meglepődve tapasztaltuk, hogy nem a legszerencsésebb helyzetben kezdhettük el munkánkat. Hiányzott az állattenyésztési alapkutatásokból a széles bázis mind személyi, mind tárgyi (műszerezettség) vonatkozásában; így nem volt mire átfogóan

tervezni, építeni. Ezért olyan kutatásokat kellett előtérbe hozni, amelyek feltételeinek megteremtése eddig nem volt kellően megalapozva, tehát ez a jövő feladata lesz; ez eddig helyes kezdeményezés, vagy olyanok kerültek be — főként pénzügyi megfontolások miatt — az „alapozónak” definiált témakörbe, amelyek irányuknál és művelőiknél fogva nem elméleti vagy „alapkutatás” jellegűek. De a problémák vitatása itt messze vezetne; a cél most más mint a részletek megvitatása.

A „jó bornak nem kell cégér” mondja a régi magyar közmondás, de a sok jó bort már ajánlani kell a fogyasztónak. Így van ma a tudomány a gyakorlatlaltal. Az állattenyésztési és állategészségügyi tudományok az évek során — a tudományos és a gyakorlati szakemberek szoros baráti együttműködésének eredményeként — sok érdekes, érdemes eredményt értek el szaktudományuk területén. A sürgető probléma tehát az, hogyan válhat ez mielőbb a szocialista nagyüzemekben termelőerővé. Egyik oldalon áll az eredmény a maga alkotóival, eszmei értékével, a másikon a gyakorlat, kitűnő szakembereivel, a maga útvesztőivel, korlátolt anyagi lehetőségeivel. E komplikált, szerteágazó kettősségnek kell egy nevezőre jutnia. A megoldást elsősorban a nivellálás művészetében kell keresni, amely alatt érthetjük, hogy egyik se érezze magát se fölé-, se alárendeltnek a cél megvalósításában sem személyileg, sem egyéb tekintetben. Valahogy több őszinteséggel, becsülettel, egyenes szándékkal és a jobb jövő megvalósításába vetett határozott bizalommal kell szemlélni mindkét oldalról a dolgokat. Félre kell tenni az „azért sem megy”, és az „úgy sem fog menni” felfogásokat, az önző hiúságot, de az alárendeltség és áltisztelet elvét is, mert ez biztosan holtvágányra vezet. Minden tekintetben helyet kell biztosítani a kezdeményezésnek, de csak az olyannak, amelyben kristálytisztán látszik a tudományosan megalapozott cél, amelyben megfelelő módszerekkel, a kapott adatok birtokában meg lehet mondani és határozni a gyakorlati eredményt is.

Helyesen fejezi ki ezt az elnöki beszámoló, mikor azt mondja: „Az elmélyült, őszinte, nyílt vélemény-nyilvánítás, a vélemények ütközése segít a vitatott kérdések tisztázásában és megkönnyíti az irányító hatóság helyes döntését. A MÉM és osztályunk ilyen jellegű szervezett és tervszerű együttműködése nagyban elősegíthetné a kutatási eredmények gyors termelőerővé válását. Az elkövetkezendő időszakban azért munkatervünk ilyen irányú továbbfejlesztése nagyon kívánatos”.

A kapott tudományos eredmények objektív elbírálása tehát a lényeg. A kutatási eredményekről tudományos alapokon nyugvó esetleges elmarasztaló bírálat ne szegje a kutató kedvét, ne tekintse azt karrierje összeomlásának vagy ellene irányuló személyes támadásnak. A jó kutatót a kudarcok is jellemzik, ahogy a jó poéta is írt rossz verset. A kudarc pedig nem szó szerint értendő akkor, ha azt sikerek előzték meg, vagy abból levont tanulságok alapján éppen jó eredmények fognak születni.

De semmiképpen nem lesz kutatási eredményeinkből gyakorlat, ha nem végzünk kellő önkritikát eredményeinkkel szemben és nem fogadjuk el a jószándékú tudományosan megalapozott igazságos bírálatot. Megfelelő kritikai értékelés birtokában, majd ezt követően objektív meggyőződésünk tudatában jön a nehéz — magam példájából tudom — talán legnehezebb feladat a kellő aktivitás bevetése az eredmény megvalósítása érdekében. Ez utóbbi nagyon terhes és a kutatótól sok időt és energiát igényel, de feltétlenül szükséges. Sajnos ezt határtalan akarással csinálni kell a „jó bor” elterjesztése érdekében, de csak a fentiek birtokában.

Ennek a munkának egy részét azonban le kellene venni a kutató válláról, és itt segíthetnek a központi irányító szervek jó szándékú apparátusai. Általában állíthatjuk, hogy a megfelelőnek ítélt kutatási eredmények elterjesztésében szerepet játszik az „érdekeltség”; a kutató egyéni és az alkalmazó üzemek szerteágazó gazdasági érdekei; de szerepel benne ezenkívül a felhasználó szellemi és technikai színvonala is. Ezek szerencsés találkozása ötvözheti csak a tudományos eredményt gyorsan termelőerővé. Ezen összhang megteremtésére kell többek között a MÉM újonnan szervezett Kutatási és Szakoktatási Főosztályához tartozó kutatóintézeteknek és egyetemeknek, ill. főiskoláknak tudományos és oktató munkájának megfelelő megszervezésével az MTA különböző most újjászervezésre kerülő bizottságainak együttműködve törekednie.

„Gutta cavat lapidem” közmondáshoz is hasonlíthatnánk a tudomány eredményeinek elterjedését a gyakorlatban. A csepp alatt a tudományos eredményt érthetnénk, a kő pedig a gyakorlatot képviseli. De csak az állhatatosan és tisztán a kőre eső csepp képes feladatát maradék nélkül elvégezni, vagyis behatolni a gyakorlatba. Csak sallangoktól letisztult következetes munkában, tudásban, töprengésben, csalódásban és sok-sok igaz örömben megszülető objektív eredmény válhat gyakorlattá. És most jön az időfaktor és a környezeti tényezők. Az elsőt nem kell túlságosan erőltetni, de „Pató Pál” módjára sem elhanyagolni; a másodikban ki kell keresni a gazdasági és a személyi feltételeket, a megvalósításhoz szükséges lehetőségeket és ide szorosan tartozik egy jó tanács; az új bevezetésének a kezdetén ne újítsunk azonnal, mert ez mindkét oldalon sok csalódást okozhat. Kétségtelen, hogy a mezőgazdasági nagyüzemeink — az azokban most kialakuló termelési rendszerek — mind az állattenyésztés, mind az állategészségügy területén mind határozottabban várják és kívánják a jól alkalmazható kutatási eredményeket, legyen az elméleti vagy alkalmazott jellegű. Számos példával tudnék szolgálni saját kutatási területemről is, hogy a megfelelően előkészített alapkutatási eredményeink a gyakorlatban aránylag gyorsan (3—4 év alatt) termő talajra találtak.

Gyakorlati szakemberekkel folytatott, beható, őszinte eszmecsere pedig munkánk számára mindig irányt mutató volt. A gazdaságokban eredményeink objektív kipróbálása pedig határozott segítséget adott azok értékeléséhez. Így

megfelelő kritikával elért, jó eredmények birtokában pedig tovább már nem kellett erőltetni a „cégért”.

E kapcsolatok kialakításához eszmei és anyagi segítség biztosítása a kutatóintézetek felé az MTA Agrártudományok Osztályának és a MÉM-nek mindinkább közös feladata kell hogy legyen.

Magyari Beck Vladimir, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa

Érdeklődéssel hallgattam meg Láng Géza akadémikus, elnök beszámolóját, egyetértek felfogásával és tudománypolitikai következtetéseivel. Hozzászólásomban a kutatások hatékonysága szempontjából fontos segédeszközökre kívánok kitérni. Van egy bejelentésem s egy javaslatom:

Bejelentem, hogy az akadémiai ötnyelvű, értelmező élelmiszergazdasági szótár kézírata elkészült, s — remélem — rövidesen nyomdába kerül.

Javaslatom az agrártudományi informatika módszertanával kapcsolatos. E téren, az ipari kutatásokhoz képest, nagyfokú lemaradás mutatkozik; még nem tettük meg a kezdő lépéseket sem a modern, mágneses tároláson alapuló informatika kiépítése érdekében. A mágneses adattárolás visszakeresésnél rendkívül gyors. Egy-egy óra alatt több százezer információból kikereshető a kutatási témánkhoz szükséges irodalom. Betárolásnál az eljárás objektív, mert a deskriptorokkal (tárgyszavakkal) referált irodalom nincs kitéve a válogató és kivonatoló dokumentalista szubjektív megítélésének. Ily módon autputnál teljes képet kapunk a vizsgált kérdés irodalmáról. A miniatürizált input révén (egy ezred mm-en elfér egy-egy bibliográfia) sokkal több dokumentum tárolható mindenkor hozzáférhető módon, mint a ma már hagyományosnak tekinthető sokszorosítással. A mágneses adatbank mindenkor időszerű, mert az ún. karbantartási műveletekkel folyamatosan töröljük az idejétmúlt, be nem igazolt, s közismertté vált kutatási eredményeket.

Korszerű mágneses adatbank sok kutatási részfeladat megoldását tenné feleslegessé s számottevő költségmegtakarítással járna, nem is szólva az időről. Konkrét javaslatként indítványozom az osztálynak, hogy szorgalmazza agrártudományi teaurusz előállításának munkálatait. A teaurusz olyan betűsoros, rendszertani és grafikai egynyelvű szótár, amelynek szókincsével információbetárolást és visszakeresést végezhetünk, párbeszédet folytathatunk a gépekkel. Mágneses adatbank létrehozható modern számítástechnikai berendezésekkel rendelkező agrártudományi intézménynél, ill. bérmunkában valamelyik fejlett ipari intézet számítástechnikai laboratóriumában. Pl. Építéstudományi Intézetnél. A munkálatok beindításának költségkihatásai nem jelentősek. A teauruszszerkesztés beindítása — szerény véleményem szerint — nem halasztható tovább, már azért sem, mert a teauruszszerkesztés során képezük majd ki azokat a kádereket, akik annak idején létrehozzák és üzemeltetik

a modern agrártudományi tájékoztató berendezéseket. Központi intézmény látszik a legalkalmasabbnak, mert egyelőre nem nélkülözhetjük a fejlett ipari informatika segítségét.

Biacsí Imre ügyvezető igazgató

(MTA Mezőgazdasági Kutatóintézete, Martonvásár)

Láng akadémikus előadásához a kutatási eredmények gyakorlati realizálásának néhány feltételével kapcsolatosan kívánok hozzászólni.

Intézetünk vezetőségét a gyakorlati jellegű kutatásai szervezésénél kezdettől fogva az a vélekedés vezette, hogy e téren minden elért eredmény végső soron annyit ér, amennyit abból minél előbb és minél nagyobb mértékben megvalósítunk, realizálunk mezőgazdasági nagyüzemeinkben, az állami gazdaságokban, a termelőszövetkezetekben.

Több mint húsz éve valljuk és emiatt sokszor több helyütt vitáznunk is kellett, hogy egy kutatóintézet — pontosabban egy nemesítő intézet — munkája, egy-egy új növényfajta előállításával kapcsolatosan, nem fejeződik be akkor és azzal, hogy az állami fajtaminősítés után az előírt mennyiségű szuperelit, vagy elit vetőmagmennyiséget évenként átadja az átvételre kijelölt vetőmagkereskedelmi vállalatnak, vagy vetőmagszaporító gazdaságnak.

Mindig amellet kardoskodtunk, hogy a nemesítő intézet akkor jár el helyesen, ha minél tovább tartja kézben, kíséri figyelemmel az új fajtát a különböző szaporulati lépcsőben történő vetőmagelőállítás során. Hirdettük, hogy megfelelő szervezet megteremtésével, kialakításával lehetővé kell tenni, hogy a felhasználásra kész vetőmagot az adott fajta jó tulajdonságainak realizálásához szükséges optimális természetstechnikai tanácsokkal, javaslatokkal együtt adja át a termelőknek.

Már az intézeti profil kialakítása elején láttuk, hogy e célkitűzés és annak megvalósítása érdekében alkalmazandó, legjobbnak látszó módszerek gyakorlásának olyan objektív és szubjektív feltételei vannak, amelyek biztosítása nélkül e célkitűzések csak célkitűzések maradnak, de a gyakorlatban nem valósulnak meg.

Rájöttünk, hogy a kisparcellákon kutatómunkát végző és eredményeket elérő növénynemesítő, vagy agrotechnikai kutatásokat végző kutatóintézet és annak kutatási eredményeit felhasználó nagyüzemek közé be kell iktatnunk egy olyan mezőgazdasági üzemet, amely — ipari jellegű szóhasználatlal élve — „félüzemi tevékenységet” folytat. Munkája során teljes mértékben a kutatás érdekeit szolgálva nagyüzemi módszerekkel kipróbálja a kisparcellákon többszöri ellenőrzéssel legjobbnak talált fajtákat, agrotechnikai módszereket és egyéb kutatási eredményeket majd segít továbbvinni és a gyakorlatnak átadni azokat.

Ennek érdekében hívtuk életre előbb az 1500 hektáros, majd később 3000 hektárosra növelt kísérleti gazdaságunkat.

Az idők próbája azt igazolta, hogy ennek létesítésével kapcsolatos elgondolásunk bevált. Kísérleti gazdaságunk feladatát ma így fogalmazhatjuk meg:

Működésében alapvető, hogy tevékenységével minden tekintetben az intézeti kutatómunkát támassa alá, az ott folyó kutatómunka segítője és továbbfolytatója legyen, bázisul szolgáljon kutatási eredményeink gyakorlati realizálásának.

Részleteiben:

1. Évenként megfelelő területet biztosítson — a legjobb helyen és a szükséges nagyságban — az intézeti kisparcellás növénynemesítési és agrotechnikai kutatásokhoz.

2. Specialistái útján szakszerűen oldja meg a kisparcellákon létrehozott új növényfajták, hibridek elit anyagainak, szülőtörzseinek továbbszaporítását, első lépcsőben saját területén és saját vetőmagüzemében, majd a további lépcsőkbe kapcsolja be a legjobb állami gazdaságokat, szövetkezeteket és az állami gazdasági vetőmagüzemi hálózatot is.

3. Az intézet által kidolgozott termesztéstechnikai eljárásokat nagyüzemi gazdálkodási rendszerében próbálja ki, ellenőrizve ezzel a kisparcellákon létrehozott agrotechnikai eredményeket.

4. Az intézet kutatóival megfelelően kialakított program keretében gondoskodjék mind a fajtahasználat, mind az adaptált termesztéstechnikai eljárások ajánlása, széles körű bemutatása útján olyan szakpropaganda létrehozásáról és folytatásáról, amivel elérjük nemesített fajtaink, hibridjeink és a velük kapcsolatos optimális termesztési eljárások minél gyorsabb megismertetését, elterjedését, tehát kutatási eredményeink késedelem nélküli realizálását. Ehhez megfelelő specialisták kinevelése szükséges.

5. E legfőbb célkitűzések mellett — és ezek megvalósítása révén is — kísérleti gazdaságunknak példamutató gazdálkodási eredményességet is kell produkálnia.

E célkitűzéseinkkel kapcsolatos eredményeink — amelyeket egy így szervezett és szakvezetőiben is ilyen megfontolással összeválogatott együttes nélkül képtelenek lettünk volna elérni — azt mutatják, hogy helyes volt mindenáron védenünk intézetünk és kísérleti gazdaságunk szoros egységét. Eddigi működésünk során az átszervezés veszélyének szele általában 4-5 évenként jelent meg felettünk is és tette ideig-óráig bizonytalanná az intézet és kísérleti gazdasága alkotó együttműködését. Szerencsére az a szél eddig sohasem nőtt viharra, így nem tudta szétrombolni a szorosan összekovácsolódott, eredményes együttműködésünket. Örülünk, hogy az a földrengés is elkerült bennünket, amely a hazai társintézetektől egy adott időpontban elsodorta kísérleti gazdaságukat. A szükségesség törvénye azonban ott is megváltoztatta e megrázkódás teremtette állapotot. Kissé más formában ugyan, de ott is újra kialakultak

az intézetek mellett a kísérleti gazdaságok. Ezek helyzetükből eredően azonban — legalábbis a mi megítélésünk szerint — még nem tudnak olyan segítséget adni az intézeteknek, mint amilyent a mi kísérleti gazdaságunk nyújt nekünk.

Egyebek mellett e feltételek megteremtésével tudtuk elérni, hogy kutatási eredményeink realizálása terén — úgy véljük — nem kell szégyenkeznünk. E tervszerűen és szorosan összeforrott munkával tudtuk elérni, hogy létrehoztunk kísérleti gazdaságunkban egy olyan vetőmagüzemet, amelyről a világ bármely részéből idejövő szemlélők elismeréssel szólnak. E vetőmagüzemhez kapcsolódva alakult ki hazánkban az állami gazdasági vetőmagüzemek szinte példa nélkül álló hálózata.

Intézetünk és kísérleti gazdaságunk összekovácsolódásának a talaján nőtt ki az a vetőmagtermesztési és árukukorica termesztési együttműködési és szaktanácsadási tevékenység, melynek keretében az állami gazdasági vetőmagüzemekkel az ország különböző részén levő együttműködéses bázisgazdaságokkal, a tsz területi szövetségekkel, a kukorica és búza termelési rendszerekkel együttműködve eredményes munkát végzünk kutatási eredményeink gyakorlati realizálása terén.

Közgazdászok számítása szerint — amely egyébként megegyezik saját kalkulációinkkal is, — intézetünk kutatási eredményeinek gyakorlati realizálásával hazai mezőgazdaságunk hozama évenként mintegy 2—3 milliárd forinttal nagyobb, mintha e kutatási eredmények nem születtek volna meg, vagy nem került volna sor gyakorlati felhasználásukra.

De e népgazdasági haszon belül az intézet és gazdaság együttes tevékenységével kialakított, már említett széles körű szaktanácsadási és együttműködési munka révén jól jár intézetünk és kísérleti gazdaságunk is. E munkák alapján elért többletbevétel ma már jelentős mértékben szolgál az intézeti kutatómunka bővítésének anyagi bázisául is. Kutatás — kutatási eredmények — azok realizálása — népgazdasági haszon — intézményi anyagi helyzet javulása — ezzel a további kutatás lehetőségének bővítése — olyan láncsor, amelynek alapját egyebek mellett — a kutatóintézet és kísérleti gazdaságának szervezeti egysége képezi.

Úgy vélem, hogy e gondolatokat a mezőgazdasági kutatások elég gyakori — talán túlzottan gyakori — szervezeti változtatásainál érdemes figyelembe venni.

Guba Sándor, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa
(Mezőgazdasági Főiskola, Kaposvár)

Láng akadémikus összefoglalóját nehéz kiegészíteni, hiszen az agrártudományok minden területével foglalkozik. Ha mégis hozzászólásra jelentkeztem, abból adódik, hogy néhány, az előadásban nem hallott aspektusból

próbáljak részletkérdésekhez hozzászólni, másrészt az állattenyésztő nézőpontjából nyilvánítsak véleményt.

Egyik lényeges kérdés volt a beszámolóban a kutatás tervezés — irányítás — és szervezés. Úgy érzem egyértelműen tapasztalhatjuk, hogy nagy lépést jelentett az elmúlt esztendőben a programoknak komplex összeállítása, még akkor is, ha ezek esetenként nem mentesek az egyéni elképzelések túlzásaitól. Úgy vélem azonban, hogy van olyan kérdés amit még a továbbiakban is napirenden kell tartanunk. Ez pedig a túlzott bürokratizmus, amely a programok összeállítását, tervezését, a sokszor többszöri áttervezését és ellenőrzését, — az egész mechanizmust jellemzi.

Az idősebb generációhoz számítva magam, emlékszem, hogy néhány évtizeddel ezelőtt egy irányító szerv, úgy hívták, hogy MKK. MG. Kísérletügyi Központ foglalkozott mindezekkel a feladatokkal, amelyeket most maguk a kutatók végeznek el. Tehát tulajdonképpen társadalmi alapra helyeztük a kutatás tervezését, — szervezését és nagyrészt az irányítást is. Többeket ösztönzött ez a név, nem mindig jóindulatú megjegyzésekre. Nem érzem magam jogosultnak, hogy erről a szervről véleményt alkossak. Egyre azonban emlékszem. Annak idején az MKK-t azzal az indokolással szüntették meg, hogy a bürokráciát csökkentsék. A következmény az lett, hogy az intézmény megszűnt, de a bürokrácia megmaradt. Nemcsak, hogy megmaradt, de megítélésem szerint sokkal bővebb lett mint azelőtt volt. Ha statisztikát készítenénk arról, hogy kutatóink mivel töltik munkaidejüket, bizonyára meglepődve tapasztalnánk, hogy talán többet foglalkoznak tervezéssel, áttervezéssel, ellenőrzéssel és különböző adminisztratív munkákkal, mint a tényleges kutatással. Az adminisztratív teendők bővülését jelentős mértékben az okozza, hogy a kutatás ellenőrzése, az anyagi erőforrások szétosztása stb. különböző szintű tanácsi szervezetekre hárul. Ezekben a tanácsokban — őszintén meg kell mondani —, egymással sokszor ellentétes érdekeket képviselő vezetők ülnek össze. Nem is várható, hogy reális állásfoglalás szülessen, mert a résztvevők többsége intézménye, — illetve a saját érdekét védi. Igen sok a különböző értekezlet, utazás, jelentés, amely ismét csak a bürokráciát növeli. Azt hiszem a következő időszak egyik legfontosabb teendőjének kell lennie az osztály részére is, hogy próbáljon egyenesebb utat teremteni a kutatómunka tervezésében, ha kell radikális megoldással is.

Másik kérdés, amivel foglalkozni szeretnék, — a beszámolóban és a hozzászólásokban már eddig is vitatott téma; ez a kutatómunka hasznosítása. Azt hiszem, hogy azzal az értékeléssel amit Láng akadémikus ebben a vonatkozásban adott, egyet kell érteni. A magam részéről nagyon egyetértek azzal, hogy a publikációknak továbbra is nagy jelentőségük van. Célszerű lenne szűkebb körben — esetleg sokszorosított, olcsóbb formában — az alap kutatási eredményeknek a belső információcseréjét kialakítani.

Megítélésem szerint is azonban a publikációknak a jelentősége a kutatási munkák másik területén az alkalmazott — fejlesztő kutatási tevékenységben egyre kisebb.

El kell ismerni azt, amit előttem éppen Biacsi Imre fogalmazott meg, hogy minden kutatási eredmény annyit ér, amennyit abból a gyakorlat minél gyorsabban megvalósít. Szakítani kell azzal a korábbi szemlélettel — ami sajnos még most is sok helyütt kísért —, hogy a kutatási munka csupán zárójelentéssel vagy egy-egy publikációval zárul. Mi a lehetősége, mi az útja annak, hogy gyorsan és hatékonyan érvényesüljön a gyakorlatban egy-egy kutatási eredmény? Megítélésem szerint is — ugyancsak csatlakozva Láng akadémikus véleményéhez — nagyon komplikált és nehéz kérdés.

Azt is meg kell mondani, hogy a kutatómunkában néhány olyan belső fejlődési tendenciát is találunk, amely gátolja a kutatási eredmények gyakorlatban való gyors elterjedését. Gondolok többek között arra, hogy a kutatómunkában, egyáltalán a kutatók kiválasztása során, egyre inkább érvényesül a specializáció igénye. Szeretnék az állattenyésztésből példát hozni. Különvált pl. a genetikai kutatás a takarmányozásitól vagy a tartástechnológiától. Ma már egyre kevésbé beszélünk egy-egy állatfajjal foglalkozó kutatóról, hanem azon belül a genetikusról, a takarmányozási vizsgálatokat végző kutatókról és így tovább. Ez magával hozza azt is, hogy a kutató egyes területeken ugyan mélyebb ismereteket tud gyűjteni, de más vonatkozásban hiányzik a szintetizáció. Hiányzik annak elbírálása, hogy a kapott eredményeket milyen körülmények között lehet átültetni a gyakorlatba.

Talán ebből is adódik, hogy külön-külön egyes részterületeken kitűnő eredményeink vannak, akár genetikai vonatkozásban, akár a takarmányozás területén, vagy műszaki téren egyaránt, de együtt az egész egy-egy komplex termelési eljárásban nemigen található meg, nem jelenik meg a mezőgazdasági üzemben. Pedig a mezőgazdasági üzem elsősorban ezt igényelné.

Szemléleti kérdés is van emögött. Talán a kutatók is túlzottan elmentek a specializáció irányába. Sokszor hallani olyan véleményt, hogy a genetikus előállított egy értékes genetikai adottságokkal rendelkező állományt, majd a takarmányos kutatók meghatározzák annak a takarmányozási igényeit. De fordítva is lehet hallani. Kialakult egy jó tartástechnológia, majd a tenyésztők kitenyésztik hozzá az ún. iparszerű állományt. Ez a szemlélet — itt azt hiszem nem kell hangsúlyozni —, nem sokáig tartható. Meg kell találni a módját annak, hogy a kutatási munka szintetizálva és komplexen jelenjen meg, és kerüljön ki a gyakorlatba.

Egy másik kérdés — amivel lépten-nyomon találkozunk —, az, vajon hogyan történjék a széles körű adaptáció. Ismeretes, a beszámolóban is hallottuk, hogy az adaptációt illetően a termelési rendszerek igen nagy segítséget jelentenek. Állattenyésztési vonatkozásban azonban meglehetősen kevés a hatékonyan működő rendszer. Nem is lehet várni máról holnapra kiugró ered-

ményeket ha reálisan értékeljük a lehetőségeket. Másrészt üzemünk nagy része nem is tartozik rendszerekhez. Ezekben az üzemekben azonban ugyan csak célszerű lenne alkalmazni az újabb kutatási eredményeket. A rendszerhez nem tartozó üzemek nagy része gyenge termőhelyi adottságú tsz, ahol az objektív feltételek hiányán kívül legtöbbször a személyi feltételek sincsenek meg ahhoz, hogy a fogadókészséget biztosítani tudják. Tehát megvan ugyan esetleg a használható kutatási eredmény, de nincs meg a szakmai hozzáállás, szakmai igény, amelyik révén ezek az eredmények alkalmazásra kerülnének.

Sokszor hallani olyan véleményt, hogy ott lehet alkalmazni a kutatási eredményt, ahol már meg van a fogadókészség. Azt hiszem ez nagyon kényelmes felfogás lenne. Nem lehet belenyugodni, hogy az üzemeknek jelentős része, — 30—40%-a, eleve kizáródjék a kutatási eredmények alkalmazásából. Vajon hogyan lehet elérni, hogy az üzemek széles körében meg legyen a lehetőség a kutatási eredmények fogadására? Nyilvánvaló erre több utat is keresni kell. Megítélésem szerint egyik legfontosabb lehetőség az, ha keressük az érdekezésszerűség lehetőségét a kutatóintézmények és üzemek között, nemcsak rendszeren belül, hanem rendszeren kívül is.

Sok eredménnyel jártak azok a kezdeményezések, amelyek az elmúlt évtizedekben az anyagi érdekezésszerűságra alapozódtak. Természetesen ezt nem lehet elmondani a túlbujánzó félállásokról. Hasznosnak tarthatók azonban a KK szerződések, mert sok szellemi termék született ilyen keretek között. Megítélésem szerint azonban itt is tovább lehetne lépni. A KK munkák zömét különböző célú és szintű tervek képezik. Ezeket az intézmények és dolgozók általában becsületes munkával készítik el. Sokszor nincs azonban biztosítva — különböző okok miatt — a megvalósulás. Nagyon sok, nagy összegért megrendelt tervet látunk az írásztalpiókokban anélkül, hogy megvalósulnának. Továbblépést jelentene minden bizonnyal, ha nemcsak a tervezést, hanem a megvalósítást is ösztönöznénk ugyancsak érdekezésszerűség alapján, pl. a kutatási eredmények alkalmazásából adódó többletbevételből. Ez talán megint egy lehetőség lenne, még a hátrányos helyzetű üzemekben is a fejlesztési tevékenység bővítésére. Nagyon sokat lehetne még erről a kérdéstről beszélni, de nem akarom mástól az időt elvenni.

Befejezésül azt szeretném javasolni, hogy a kutatási eredményeknek a hatékonyabb hasznosításával, — a jövőben is foglalkozzunk, és elsősorban a jobb adaptáció szervezeti formáit alakítsuk ki az anyagi érdekeltség alapján.

Teplán István főosztályvezető

(MTA Központi Hivatala, Budapest)

Az osztályelnök expozéjában foglalkozott az Agrártudományok Osztályának, az elmúlt időszakban végzett testületi tevékenységével. Kitért arra a

nagyon fontos szerepre, amellyel az osztály a maga sajátos eszközeivel, mint az agrártudományok legilletékesebb testületi szerve formálja a tudományterületet és befolyásolja a területen folyó kutatásokat, segítve ezzel a szakigazgatási szervek munkáját. Méreténél fogva természetesen elsősorban a MÉM, de az Akadémia tudományirányítási tevékenységének kialakítását is. Az expozé érintette a jövő feladatait is, amelyek mind testületi, mind szakigazgatási területen a tudományirányító szervek előtt állnak. Az osztály munkájának e két aspektusához kívánok néhány gondolatot elmondani.

A végzett munkáról szólva nem tért ki részletesen az osztályelnöki beszámoló arra a tevékenységre, amelyet az osztály és bizottságai mint testületi szervek a kutatóhelyek 1972—75. évi középtávú terveinek végrehajtásáról készült beszámolók értékelése során végeztek, és amelynek a második szakasza, az 1976—80. évi tervek elbírálása, még folyamatban van. Nem alakult és nem is alakulhatott még ki teljes átfogó kép erről a munkáról, és mint ismeretes az Akadémia főtitkára a jövő évben kíván erről számot adni a közgyűlésnek. Azonban az már most is megállapítható, hogy az osztály és bizottságai — ad hoc bizottságai — igen komoly, felelősségteljes munkát végeztek e téren. Kutatóhelyeink munkájának értékelése során a testületi szervek számos észrevételt, ajánlást — esetenként további tematikai koncentrációt célzó javaslatot juttattak el a főosztályhoz. Ezekből a javaslatokból egyértelműen kitűnik a terület széles körű ismerete, az a szakmai felelősség, amellyel az osztály gondját viseli a tudományos kutatásoknak és az a törekvés, hogy ezek a kutatások a nép gazdaság igényeit szolgálják. Ebből kiindulva a főosztályhoz érkezett testületi véleményeket, javaslatokat, ahol erre mód nyílik, érvényre kívánjuk juttatni, mert meggyőződésünk, hogy azok javára válnak a kutatásoknak és előbbre viszik azokat. Mindenesetre e helyről is szeretném megköszönni azt a munkát, amelyet az Osztály, a bizottságok és az ad hoc bizottságok szakemberei végeztek a beszámolók értékelése során, és amellyel nagy segítséget nyújtottak az Akadémia szakigazgatási szerveinek. A tervek elbírálása még hátravan de minden okunk megvan azt hinni, hogy az is ugyanolyan színvonalas, vagy még színvonalasabb lesz, mint a beszámolók értékelése.

Ha közös erőfeszítésünk eredményeként jó terveket sikerül kitűzni kutatóhelyeink elé és ezek végrehajtását rendszeresen figyelemmel tudjuk kísérni — mind a testületi, mind a szakigazgatási vonalon —, akkor a most folyó középtávú terv beszámolóinak készítésénél és értékelésénél mind az intézeti, mind a felügyeleti és a testületi munka is könnyebb lesz, magasabb szinten tudjuk azt elvégezni. Ez azonban már a jövő, és itt áttérek mondani-valóm második részére.

Úgy gondolom, hogy a jelenlevők egyetértenek a tudománypolitikai irányelvek azon intenciójával, miszerint a kutatóbázis lényegében kialakulnak tekinthető, annak korábbi extenzív fejlesztéséről át kell térni az intenzív szakaszra. Azonban vannak fehér foltok, illetve olyan területek, ahol a jelent-

kező nagyon fontos népgazdasági igényeket csak új létesítménnyel, vagy bővítéssel lehet kielégíteni úgy, hogy ezek megvalósítását hozzá kell igazítani az ország mindenkori teherbíró képességéhez. Véleményünk szerint ebbe a kategóriába tartozik az Állategészségügyi Kutatóintézet is.

Ismeretes, hogy az MTA elnöksége 1969-ben foglalt állást az új székház megépítésének szükségessége mellett. Ez az állásfoglalás képezte előkészítő munkánk alapját, amely arra irányult, hogy a megvalósítás pénzügyi feltételei realizálódjanak az 5. ötéves tervben. A főosztály hosszú előkészítő munka után 1974-ben készítette el a terület kutatóhálózatának fejlesztési koncepcióját, amelyet a tudományos osztályok is megvitattak. Az előkészítés során végig prioritást biztosítottunk ennek a beruházásnak. Ez fogalmazódott meg a koncepcióban is, és ezt az elképzelésünket az osztály is messzemenően támogatta. Az 5. ötéves terv végleges összeállításakor, amikor már ismeretesek voltak a pénzügyi lehetőségek is — amelyek ez esetben is elmaradtak a jelentkező igényektől — mi számos más, szintén jogos igénnyel szemben, következetesen támogattuk ezt a beruházást. Ehhez komoly segítség, biztos erkölcsi alap volt a testületi állásfoglalás, az osztálynak szakmailag teljesen megalapozott véleménye, mely szerint népgazdasági szempontból igen fontos az intézet felépítése és erről mi is meg voltunk és meg vagyunk győződve. Ma már az előkészítő munka egy szakaszán túl vagyunk és bizonyára sokak előtt már ismeretes, hogy az intézmény Debrecenben épül fel és belátható közelségbe került a tényleges megvalósulás is. Ahhoz azonban, hogy az intézmény rendeltetésének megfelelően és magas szinten elégítse ki az adott népgazdasági ágazat kutatási igényeit, a jövőben is következetes és közös erőfeszítésre van szükség. A továbbiakban is messzemenően számítunk a testületi szervek segítségére, elsősorban a célok konkrét megfogalmazásánál, hogy a sok fontos kutatás közül is a legfontosabbak kapjanak helyet az intézet tematikájában.

Vannak bizonyos jelek, amelyek arra engednek következtetni, hogy az előbb említett belátható közelség talán hamarabb következik be, mint az korábban még néhány hónappal ezelőtt is várható volt. Ez viszont növeli azt az amúgy sem kis gondot, amely pl. a megfelelő káderelőkészítéssel kapcsolatban jelentkezik. Ezt is csak a testületi szervek, az e területen születendő kutatási eredmények hasznosításában leginkább érdekelt főhatóság és az illetékes felsőoktatási intézmények segítségével tudjuk jól megoldani. Ehhez kérjük minden érintett szerv és érdekelt szakember támogatását, mert csak közös erőfeszítés eredményeként érhetjük el, hogy az ország által nem a legkedvezőbb gazdasági feltételek mellett is rendelkezésünkre bocsátott pénzeszközöket arra fordítsuk, amire népgazdaságunknak a főosztály felügyelete és irányítási területén a leginkább szüksége van.

Bálint Andor, a biológiai tudományok doktora
(Agrártudományi Egyetem, Gödöllő)

Láng akadémikusnak a beszámolója gondolatgazdagságával, a problémák értékelésével és ismertetésével mindnyájunk számára sok értékes tanulsággal szolgál. Ehhez a beszámolóhoz egy olyan oldalról szeretnék kiegészítést tenni, amely implicite benne van, de amely véleményem szerint nagyobb hangsúlyt érdemel a jövő szempontjából. Többször elhangzott már a nap folyamán, délelőtt és most is, hogy ez a felosztás: alap, alkalmazott kutatás mechanikus és nem teljesen megfelelő, de tekintettel arra, hogy mindenki ezt a nomenklatúrát használja, én is ezt alkalmazom.

Az alap kutatások szerepével kapcsolatos két dolgot szeretnék idézni. Az SZKP 25. kongresszusán nyilvánvaló, hogy a tudomány termelőerővé válása rendkívül nagy súlyt kapott. Azonban ez a kongresszus mondott néhány mondatot az alap kutatásokról is, amit szabad lesz itt a következőkben idézni: „Az elmondottakat nem szabad az alaptudományok iránti érdeklődés csökkenésének tekinteni. Helyes a mondás, semmi sem gyakorlatibb, mint a jó elmélet. Nagyon jól tudjuk, hogy a tudományos-műszaki fejlődés szélesen áradó folyama kiapad, ha nem táplálják állandóan az alap kutatások”.

De az alap kutatások szerepéről igen érdekes gondolatot vetett fel az elnöki beszámolóban Erdey-Grúz Tibor akadémikus. Én azt hiszem, hogy érdemes az általa fölvetett gondolatokból azt a részt kiemelni, hogy lehetséges egy olyan periódus, amikor a kutatásoknak a főterülete az alap kutatás lesz, és ezt érdemes konkrétan megvizsgálni, hogy a mi programjainkban nem érkezünk-e el bizonyos területeken oda, hogy egy ilyen jellegű koncentrációra lenne szükség. Szabadjon a saját területemről, a növény nemesítésről beszélni és csak a főnövényekben, főleg a búzában és kukoricában gondolkodni. Világos mindnyájunk előtt az, hogy a következő, a jelenlegi öt éves terv feladatainak a megoldását, azokkal a fajtákkal fogjuk elvégezni, amelyek gyakorlatilag most megvannak, és nyugodtan kijelenthetjük azt, hogy ezek a fajták alkalmasak a termésátlagok tervünkben szereplő növekedésének a realizálására. Fölmerül azonban két kérdés: az egyik kérdés az — amely véleményem szerint a mezőgazdaságban döntő kérdés —, nemcsak énszerintem, hogy a termelési költségeknek a kemizálás és mechanizálás oldaláról jelentkező részét hogyan lehetne csökkenteni. És ebben a vonatkozásban a növény nemesítés, véleményem szerint, a rendelkezésre álló lehetőségek kimerítését csak éppen elkezdte. A növény nemesítésnek egy új területe, a fiziológiai genetika, amelyik azt vizsgálja, hogy a fotoszintézis légzés, tápanyag-, vízhasznosítás tekintetében melyek az egyedi differenciák, ezek hogyan vihetők tovább, és egyáltalában melyek a lehetőségek arra, hogy a szervesanyagtermelésnek, a minket érintő, érdeklő része a gazdasági produktum, a lehető leggazdaságosabban valósuljon meg. Mindnyájunk előtt világos az, hogy a hibrid kukorica nemesítés üteme

lelassult, az újabb és újabb hibridek nem sokkal jobbak a meglevőknél, de nem sokkal jobb a helyzet a búzanemesítésben sem.

Tehát nyilvánvaló, hogy a nemesítésnek új oldalról kell megközelíteni a problémákat és ez az új megközelítés kell, hogy előkészítse a következő öt éves tervek irányszámainak. Véleményem szerint nem merültek ki a meglevő tartalékok, de nagyon a szélén járunk annak, hogy egy gyorsabb előrelépést tudjunk megvalósítani és ezért az alap kutatásoknak sokkal szervezettebb formájára volna szükség, mint amit jelenleg gyakorolunk. Megítélésem szerint, s erre a meglevő adatok pesszimistán ítélve is bőséges lehetőséget adnak. Pl. a műtrágyázás költségeit jobb fajtákkal, vagy a vízhasznosítást 15—20%-kal különösebb probléma nélkül növelni tudnánk, ha az egész nemesítési gyakorlat ilyen föltételekkel dolgozna, ami ezeknek a paramétereknek a lemérsését lehetővé teszi.

Itt szeretnék utalni arra is, hogy távolról sem kimerítettek hazai relációban azok a kooperációs lehetőségek, amelyek a MÉM, az Akadémia, de az OM intézményei között sokkal intenzívebbek lehetnének. A következő időszakban tehát keresnünk kell a módját annak, hogy áttörést, lényeges előrelépést tudjunk a fajtaelőállító munkában elérni. Ehhez új módszerek szükségessé válnak és ezeknek az új módszereknek a komplex alkalmazásához meg kell szervezni a tudomány különböző területein működő szakembereknek együttműködését és akkor a következő öt éves terv, amelyre a nemesítésben ma már gondolni kell, megfelelően előkészíthető lesz.

*György Károly főtítká*r

(Magyar Agrártudományi Egyesület, Budapest)

Láng Géza akadémikus, az Akadémia Agrártudományok Osztályának elnöke beszámolójában különös hangsúllyal emelte ki a tudományos eredmények gyors és széles körű elterjesztésének fontosságát a mezőgazdaság előtt álló feladatok sikeres megoldásában. Utalt arra, hogy e kérdésben milyen fontos feladatuk van maguknak a kutatóhelyeknek, személy szerint az agrártudományok művelőinek, az osztálybizottságoknak és velük együtt a tudományos egyesületeknek.

A Magyar Agrártudományi Egyesület szorosan együttműködik az MTA Agrártudományok Osztályának bizottságaival, tevékenységével a transzmisszió szerepét tölti be a kutatóhelyek, a tudósok, kutatók és a szakemberek széles tömege között a tudományos információ áramoltatásában.

Közös tevékenységünk 3 irányú:

- társadalmi vitafórumot teremtünk a tudomány művelőinek és a gyakorlat számára a szakma legfontosabb kérdéseiben;

- ankétokon, tudományos üléseken előadások kapcsán tájékoztatjuk az érintett szakembereket a hazai és nemzetközi tudomány adaptálható eredményeiről és a műszaki haladás vívmányairól;
- őrizzük és ápoljuk a haladó agrárszervezetek és kiváló agrártudósok emlékét és hagyományait.

Egyesületünk társaságai, szakosztályai és megyei szervezetei az MTA különböző bizottságaival az elmúlt 3 évben igen gazdag programot valósítottak meg. Jelentős számú közös rendezvényünk volt.

Az elmúlt évben az osztály megfelelő bizottságaival a szakemberek széles plénumán, társasági tudományos napok, vándorgyűlések és vitaülések keretében tárgyaltunk meg olyan kérdést, mint például: „a húsprogram helyzete és szaporodásbiológiai problémái”; „a növényfajta-váltás helyzete és a fajta jelentősége”; „az iparszerű növénytermelési rendszerek főbb növényvédelmi kérdései”; „az állattenyésztési rendszerek problémái”; „az öntözés gépesítése”; a VII. Nemzetközi Talajbiológiai Tudományos Ülésen a „talajbiológia és a környezet védelme” témát; az I. Nemzetközi Állathigiéniai Kongresszuson az iparszerű állattartás problémáit tárgyaltuk meg.

Már hagyományai vannak annak, hogy közreműködünk a Kertészeti Bizottság megyei Akadémiai Kertészeti Napok rendezésében és olyan nemzetközi szervezetek hazánkban tartott kongresszusának megszervezésében, amelyek az MTA a tagja.

Az Akadémia jubileuma kapcsán az elmúlt évben közös ülésen emlékeztünk meg Széchenyi Istvánról, az Akadémia alapítójáról; Zimmermann Ágostonról, a nagynevű állatorvos-anatómusról és együttes ünnepi ülésen tekintettük át az agrárfejlődést és a falu fejlődését a felszabadulás óta eltelt idő vonatkozásában.

Egyesületünk szervezeti keretei, és az évente 2000-et is meghaladó különböző rendezvénye igen jó alkalmat teremt a tudomány művelőinek, a tudomány eredményeinek szakemberek körében történő terjesztésére és rajtuk keresztül, a tudomány eredményeinek termelőerővé váltására.

Fontos része együttműködésünknek az is, hogy a közös rendezvényeken, a szakemberek különböző kérdésekben kialakított álláspontját, javaslatait és ajánlásait összegezzük és azt az illetékes párt- és állami szervekhez eljuttatjuk. Ezek az állásfoglalások és ajánlások a problémák megoldására irányuló intézkedésekben, valamint a közép- és hosszú távú fejlesztési tervekben felhasználást nyernek.

Engedjék meg, hogy e helyről is köszönetet mondjak az Agrártudományok Osztálya vezetőségének, bizottságainak egyesületünkkel való eredményes együttműködésért, a tudósoknak, kutatóknak munkánkban történő aktív részvételéért, mely sok esetben a társadalmi munka szokásos kereteit meghaladó mértékű, a szakma szeretetéből fakadó, áldozatos tevékenység.

Összegezőként hadd tegyek olyan megállapítást, hogy a közös munká-

ban eredményeket értünk el. De ezt az együttműködést tovább kell bővítenünk és mélyíteni. Éppen ezért kérni és buzdítani szeretném az agrártudományok művelőit, hogy a tudományos információk áramoltatására, a transzmisszióhoz és a nem mezőgazdasági műszaki értelmiséggel való közös munkára használják ki jobban a tudományos egyesületek nyújtotta lehetőségeket és felelősségteljes kutatómunkájuk társadalmi kontrolljaul egyesületünk 18,5 ezres tagságát, továbbá segítsék elő azt, hogy a fiatal agrárértelmiségiek minél nagyobb számban kapcsolódjanak be tevékenységünkbe.

Végezetül kívánok a megválasztandó új osztályelnökségnek a közös célkitűzések megvalósításában sok sikert, melyhez — az eddigiekhez hasonlóan — sajátos eszközeinkkel szeretnénk jövőben is hozzájárulni.

Tibold Vilmos, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa
(Agrártudományi Egyetem, Gödöllő)

Az elnöki beszámoló többhelyütt is érintett olyan kérdéseket, amelyek a mezőgazdaság műszaki fejlesztésével, ezen belül pedig a mezőgazdaság gépesítésével kapcsolatosak. Komoly súllyal emlékezett meg az osztálybeszámoló a Mezőgazdasági Műszaki Bizottság tevékenységéről is. Minthogy az eddigi hozzászólások között a gépesítéssel kapcsolatos felszólalás még nem hangzott el, a továbbiakban ezzel a kérdéskörrel kívánok röviden foglalkozni.

Elsőként az elnöki beszámolóban, de a hozzászólásokban is már többszörösen érintett publikációs tevékenységet emelem ki. Megítélésem szerint a mezőgazdaság gépesítése kérdéseiben a publikációs tevékenység területén jelentős előrelépés történt. Mintegy 3 éve indult be a Mezőgazdasági Műszaki Bizottság felügyelete mellett az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő „A mezőgazdaság műszaki fejlesztésének tudományos kérdései” sorozat. A sorozat füzeteiben a mezőgazdasági villamosenergia gazdálkodás kérdéséről a hígtrágya-kezelés és hasznosítás témakörén keresztül a cukorrépaág termesztésének és előkészítésének témájáig a mezőgazdaság élő problémáinak széles skálája került, illetve kerül feldolgozásra. Öröndetes tény, hogy a mezőgépezés szakemberek ezeket a füzeteket kedvező fogadtatásban részesítették, ami döntően annak tulajdonítható, hogy ezekben a füzetekben egy-egy témát tömören — mintegy 3 ív terjedelemben — jól áttekinthető formában összefoglalva, az érdeklődők gyorsan jutnak kellő információk birtokába. A füzetek egy része elsősorban kutatóknak szól, más része viszont a termelésben közvetlenül dolgozó szakembereknek kíván segítséget nyújtani. A füzetek nyomdai átfutási ideje mindössze néhány hónap, így a legújabb eredmények viszonylag hamar jutnak el az azokat felhasználó gyakorlatba.

Szó esett már az Agrártudományok Osztálya és a Magyar Agrártudományi Egyesület közös rendezvényeiről is. Ennek során azonban nem kerültek említésre a Magyar Agrártudományi Egyesület hagyományos tavaszi országos

gépesítési tanácskozásai, amelyeknek — ugyancsak hagyományosan — az MTA Mezőgazdasági Műszaki Bizottsága társrendezője. Ezek a tanácskozások általában vidéken zajlanak le. Az idei országos tanácskozás témája a mezőgazdasági anyagmozgatás, színhelye pedig Bábolna. Hasonlóan az elmúlt évek tanácskozásaihoz, idén is sok — elsősorban környékbeli — szakember részvételét várjuk. A résztvevők a tanácskozások anyagát termelőmunkájukban közvetlenül hasznosíthatják és alkalmuk van a vitatott kérdésekről saját véleményük kifejtésére, tapasztalataik elmondására.

Amint az az elnöki beszámolóból is kitűnt, a Mezőgazdasági Műszaki Bizottság a közelmúltban vitatta meg a mezőgazdasági anyagmozgatás helyzetét és fejlesztésének tendenciáit. Ennek a vitának az eredményei az idei Országos Gépesítési Tanácskozáson — amelyre még ebben a hónapban sor kerül — már szerepelni fognak.

Az előzőekben két kiragadott példán keresztül igyekeztem érzékeltetni, hogy a mezőgazdaság gépesítése területén dolgozó szakemberek (ha testületi oldalról nézzük, az MTA Agrártudományok Osztályának Mezőgazdasági Műszaki Bizottsága), milyen módszerekkel és eszközökkel járulnak hozzá a tudomány termelőerővé válásához, ami az osztálybeszámolóban és az eddigi hozzászólásokban is kiemelt témája volt.

Még ha a tudomány termelőerővé válása területén eddig kifejtett munka eredményei számottevőek is, egyet kell érteni azokkal a megállapításokkal, amelyek szerint a rendelkezésünkre álló lehetőségeket még távolról sem használtuk ki. Úgy vélem, a következő ciklus egyik kiemelt feladata kell legyen az eddig is követett eljárások finomítása, fejlesztése, továbbá újabb lehetőségek keresése, mert valóban az egyik legfontosabb kérdés, hogy a megszületett eredmények ne fiókban heverjenek, hanem minél előbb termelőerővé váljanak.

Balogh János, az MTA rendes tagja

(MTA Biológiai Osztálya, Budapest)

Megköszönöm a most lelépő vezetőségnek, azt az együttműködést és azt a segítséget, amelyet nekünk, a társosztálynak nyújtott. Ugyanakkor kérem az új vezetőséget, hogy folytassa és építse tovább ezt az együttműködést. Mi biológusok tanulni járunk ezekre az osztályülésekre, egy sajátos látásmódot ellesni, amely nélkül ma már a Biológiai Osztályon a biológiát művelni lehetetlen. Tulajdonképpen hazajövünk, hiszen a mai ülésen is két olyan felszólalót is hallottam, akikkel nagyon-nagyon régen, ezelőtt még a Géza utcában együtt munkálkodtunk a közös agrár- és biológiai osztály kiépítésén. Engedjék meg, hogy megnevezem őket, Bálint Andor és Biacsi Imre voltak, akik nekünk abban az időben sok segítséget adtak. Az az új látásmód, amire utaltam, amire nekünk szükségünk van, képezte a mai osztályülés főtémáját, a gyakorlat szolgálatát és az alapkutatások és az ún. alkalmazott kutatások közti kapcsot.

latot. Tulajdonképpen nem is helyes, amikor úgy fejezem ki magam, azért vagyok itt, hogy üdvözljem a társosztályt, mert egy sereg terület van, ahol a két osztály határai, célkitűzései, kutatásai, teljesen egybeesnek. Utalok itt az egész reciklizáció kérdésére, azokra az erdészeti és talajbiológiai kutatásokra, amelyekben teljes ez az összeszövődés és nem utolsósorban az egész növényvédelmi kutatásra. Tulajdonképpen egy kicsit protokolláris feladatot töltök be, amikor a Biológiai Osztály nevében üdvözlöm most Önöket, az egész kollektívát, és kérem a további segítséget, de túl ezen a protokollon, az amit a valóságos együttműködésről mondtam, azok tények, és nem protokolláris szavak és azt hiszem, hogy az elmélet és gyakorlat összekapcsolásának egyik fontos feladata az, hogy állandóan erősödjön a kapcsolat az Agrártudományok Osztálya és a Biológiai Tudományok Osztálya munkája között.

Kovalszky Viktor igazgatóhelyettes

(MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet Gazdasága, Martonvásár-Erdőhát)

Amikor a mának legnagyobb gondja az élelmiszer termelése, az emberiségnek élelmiszerral való ellátása, a mezőgazdasági tudományos kutatási-kísérleti munka eredményeinek a termelésben való gyors alkalmazása első helyen meghatározó.

Döntő jelentősége van annak, hogy azok a kutatási eredmények, melyek a termelés mennyiségi és minőségi tényezőit formálják, -növelik minél előbb a széles körű gyakorlatnak birtokába kerüljenek, ezzel is enyhítve a világviszonylatban jelentkező élelmiszerhiányt.

E téren miránk is komoly feladatok hárulnak. Bőven vannak tenni-valóink. Egyik ilyen feladat a kutatás eredményének gyors realizálása. Általában az a tapasztalat, hogy a kutatási eredmény megszületése és annak megvalósítása között a szükségesnél lényegesen hosszabb idő telik el. Ennek egyik — de nem lebecsülendő — oka, hogy a kutatás és az azt realizáló gyakorlat egymástól elkülönülve — elválasztva — funkcionál.

Az elmúlt két évtizedben a Martonvásáron e téren szerzett tapasztalatok fényesen bizonyítják, hogy az intézet, valamint a gazdaság egysége, összetartozása nem kis részben volt záloga azon kutatási eredmények gyors realizálhatóságának, melyekkel úgy gondolom sem nekünk, sem főhatóságunknak nincs mit szégyenkeznie.

A feladatok megvalósítását a legkisebb mértékben sem zavarta, sőt az esetek többségében szinte elősegítette az a körülmény, hogy az intézet és gazdaság nem ugyanazon gazdálkodási rendbe tartozóan végezte és végzi jelenleg sem tevékenységét. Ennek bizonyítéka az az 50 milliós nyereség, mellyel gazdaságunk most már évek óta hozzájárul népgazdaságunk eredményéhez. Mindez azt igazolja, hogy az alkalmazott kutatási eredmények realizálása nemhogy hátrányosan, hanem kimondottan előnyösen hat a vállalati-gazdál-

kodási tevékenységre. Éppen ezért, azon törekvések, melyek a kutatást és az alkalmazást egymástól különválasztva vélik helyesnek, nem a cél érdekében cselekszenek. Természetesen egy intézet-gazdaság együttműködésének eredményességét, hasznosságát nem lehet rövid távon behatárolva szemlélni, miután a kutatások és azok eredményeinek realizálása hosszabb időt igényel. Így annak csupán az üzem éves eredménye szemüvegén keresztül szemlélése — különösen a kezdeti időszakban — megtévesztő következtetésekre vezet.

Elmondhatjuk ezt a mi gazdaságunk relációjában is, amikor tizenöt évvel ezelőtt nulla körüli vállalati eredményeink mellett, arra kértük főhatóságunkat és a pénzügyi szerveket, hogy előlegezzék még néhány évig a bizalmat, mert már akkor biztosra vettük, hogy hosszabb távon az eredmények a velünk szemben támasztott népgazdasági elvárásokat, mind mennyiségben, mind pedig financiálisan messze meg fogják haladni.

Intézményünkön belüli szoros együttműködés ezt a várakozást most már egy évtizede, évről-évre forintálisan is igazolja. Mindez azt bizonyítja, hogy intézményi relációban előnyös, népgazdasági vonatkozásban azonban nélkülözhetetlen a kutatási eredmények mielőbbi kipróbálása és széles körű elterjesztése. Ennek azonban nélkülözhetetlen előfeltétele az intézet és gazdaság összetartozása, egysége. Hiszen egy-egy növényfélésegből csupán néhány tized mázsás terméstöbblet, országosan milliókat, vagy milliárdokat jelenthet. A vállalati méretek, a vállalati gazdálkodás rugalmasabb mechanizmusa lehetővé teszi, ha úgy tetszik biztosítja egy-egy új fajtának üzemi méretekben történő gyors kipróbálását, szaporítását és elterjesztését.

Egy-egy ígéretes fajta minősítésre történő bejelentésével egyidejűleg, de esetenként még ezt megelőzően is megkezdődik annak a gazdaságon belüli üzemi méreteknek megfelelő kipróbálása, illetve elszaporítása. Mire a fajta az előzetes elismerést megkapja, már számottevő elit és elsőfokú vetőmag áll a széles körű gyakorlat rendelkezésére. Így a potenciálisan magasabb termőképességű új fajták esetenként két-három évvel előbb kerülhetnek továbbszaporításra a szövetkezetekben és állami gazdaságokban. Érdemes megemlíteni azonban a példa kedvéért az intézet és gazdaság szoros együttműködésének kedvező kölcsönhatását a sokak által jól ismert fitotron építésével kapcsolatban is, melynek megvalósítására a gazdaság olyan építési részleget hozott létre, mely képes volt másfél év alatt ezt a nem kis objektumot létrehozni, amely egy nagy építőipari vállalatnak is tisztességére szolgálhatott volna.

Befejezésül szeretném még elmondani, hogy a gazdaság, az intézeti kutatási, kísérleti eredmények elterjesztése terén is széles körű együttműködést folytat. Ezenkívül pedig a termelési rendszerekkel a kukorica vetőmagtermesztés és felhasználás teljes körében, szoros kooperációt valósít meg. Ugyanakkor tevékenységének eredményessége szolgálja a martonvásári intézmény fejlődését és a benne dolgozó emberek boldogulását. Ezen túl pedig, hazai és nemzetközi relációban egyaránt, elismerést és megbecsülést szerez.